

แบบรายงานผลการดำเนินงาน Cluster กลุ่มผู้สูงอายุ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ไตรมาสที่ 3 (เมษายน – มิถุนายน 2563)

1. หน่วยงาน : สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย

2. ชื่อโครงการ : โครงการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์โครงการ :

1. เพื่อสร้างระบบการดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มเป้าหมายทั้งผู้สูงอายุและก่อนวัยสูงอายุ ที่มีการเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับครอบครัว เครือข่ายประชาชน ชุมชน กับระบบบริการโดยบุคลากร ในประเด็นปัญหาสำคัญที่มีความชุกและรุนแรงสูง
2. เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายทั้งผู้สูงอายุและกลุ่มก่อนวัยสูงอายุ เข้าถึงบริการ/นวัตกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากผสมผสาน ทั้งการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสภาพ ในประเด็นปัญหาสำคัญ

ตัวชี้วัดเป้าหมายโครงการ (Outputs)

1. จำนวนกลุ่มเป้าหมาย ที่เข้าถึงบริการ/นวัตกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากในระบบบริการ ใน 3 ประเด็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ การสูญเสียฟัน มะเร็งช่องปาก และภาวะน้ำลายแห้งในกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง 400,000 คน
2. จำนวนเครือข่ายภาคประชาชน ชมรม ที่มีกิจกรรม/นวัตกรรม เพื่อการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเอง 7,000 ชมรม

ตัวชี้วัดผลลัพธ์ (Outcomes)

- เชิงปริมาณ : ผู้สูงอายุ มีสุขภาพช่องปากดี มีฟันใช้งานได้อย่างเหมาะสม 20 ซี่ หรือ 4 คู่สบ ร้อยละ 62
- เชิงคุณภาพ : มีระบบการดูแลสุขภาพช่องปาก ของกลุ่มเป้าหมาย ที่มีการเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับครอบครัว เครือข่ายประชาชน กับระบบบริการโดยบุคลากร ในประเด็นปัญหาสำคัญ 1 ระบบ/ประเด็น

3. ผลการดำเนินงานตามกิจกรรมสำคัญ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรมสำคัญ	เป้าหมายกิจกรรม			ผลการดำเนินงาน
	เป้าหมาย	ผล	ร้อยละความสำเร็จ	
1. การประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานแก่เขต/จังหวัด 15-17 ต.ค.62	ชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตชว. แนวทางการดำเนินงาน แก่บุคลากรพื้นที่ทั่วประเทศ	แนวทางการดำเนินงานในพื้นที่		มีการดำเนินงานตามเป้าหมายในพื้นที่
2. การพัฒนาระบบการสร้างเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุแบบไร้รอยต่อในชุมชน	outputข้อ1: การเข้าถึงบริการ และoutcome เชิงคุณภาพ: การจัดระบบชุมชน			ผลการดำเนินงาน ตามขั้นตอนกิจกรรม
ขั้นตอนการดำเนินงาน				
2.1 การประชุม เพื่อจัดทำกรอบการจัดการระบบบริการทันตสุขภาพในผู้สูงอายุ โดยทันตบุคลากร ในชุมชน แบบไร้รอยต่อ ครั้งที่ 1 ; 26 พ.ย. 62	กรอบการจัดทำแนวทางการจัดบริการทันตสุขภาพ ในผู้สูงอายุ ในชุมชน โดยทันตบุคลากร	(ร่าง 1) กรอบการจัดทำแนวทางการจัดบริการทันตสุขภาพผู้สูงอายุ ในชุมชน	100	มีการทบทวนผลการดำเนินงานของพื้นที่ และประสานจัดเตรียมการแลกเปลี่ยนเสนอผลงานวิชาการ
2.2 การพัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุขเพื่อสนับสนุนการ	ทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุขได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อสนับสนุนการ	ทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุขในระบบปฐมภูมิได้รับการพัฒนาศักยภาพ	100	มีการให้บริการ/การดูแลทันตสุขภาพผู้สูงอายุในระบบปฐมภูมิ

กิจกรรมสำคัญ	เป้าหมายกิจกรรม			ผลการดำเนินงาน
	เป้าหมาย	ผล	ร้อยละความสำเร็จ	
ดูแลทันตสุขภาพผู้สูงอายุในระบบปฐมภูมิ 27-29 พ.ย.62	ดูแลทันตสุขภาพผู้สูงอายุในระบบปฐมภูมิ			
2.3 การประชุมเครือข่ายภาคประชาชน (อสม.) เพื่อการดูแลสุขภาพช่องปากตลอดช่วงวัย 16-17 ธ.ค.62	การพัฒนากระบวนการประเมิน/ดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ โดยเครือข่ายภาคประชาชน (อสม.)	แนวทาง/เครื่องมือ/นวัตกรรมเพื่อการประเมิน/ดูแลช่องปาก ผส. กลุ่มติดบ้านติดเตียง โดย อสม. รวมทั้งความจำเป็นในการส่งต่อ เพื่อเชื่อมกับระบบบริการ (บูรณาการกับกรมสบส. พัฒนา app.SMART อสม.)	80	อสม. เริ่มนำ app.SMART อสม.ไปใช้ในการประเมินสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง
2.4 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อการจัดการระบบบริการทันตสุขภาพในผู้สูงอายุ โดยทันตบุคลากรแบบไร้รอยต่อ ครั้งที่ 2 ; 26-27ก.พ.63	ถอดบทเรียนทันตบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาด้านทันตกรรมผู้สูงอายุ เพื่อจัดทำข้อเสนอในการพัฒนาระบบสนับสนุนการจัดบริการทันตสุขภาพในผู้สูงอายุ	ข้อเสนอในการพัฒนาระบบสนับสนุนการจัดบริการทันตสุขภาพในผู้สูงอายุ	80	ข้อมูลจากการประชุม เพื่อการวิเคราะห์ และติดตาม
2.5 การประชุมเพื่อพัฒนาแนวทางการประเมิน/คัดกรองสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ และการจัดการข้อมูล 2 มิ.ย. 63	เพื่อพัฒนาแนวทางการประเมิน/คัดกรองสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ให้มีความชัดเจนและเป็นทิศทางเดียวกัน	(ร่าง) แนวทางการประเมินคัดกรองสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ประเด็นสำคัญ	50	(ร่าง) แนวทางการประเมินคัดกรองช่องปากเบื้องต้น ซึ่งจะมีการประชุมผู้เชี่ยวชาญ ทดสอบในพื้นที่นำร่อง ก่อนขยายผลต่อไป
3. การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ/ก่อนวัยสูงอายุ แบบครบวงจร:ประเด็นมะเร็งช่องปาก	Outputข้อ1:การเข้าถึงบริการ และoutcome เชิงคุณภาพ: การจัดการระบบ			ผลการดำเนินงาน ตามขั้นตอนกิจกรรม
ขั้นตอนการดำเนินงาน				
3.1 การประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดทำแนวทางการคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก การส่งต่อรักษาผู้ป่วย สำหรับบุคลากรสาธารณสุข 1 พ.ย. 62	แนวทางการคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก ระบบการคัดกรอง ส่งต่อ และรักษาผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีรอยโรคเสี่ยงมะเร็ง/มะเร็งช่องปากในระดับเขตสุขภาพ สำหรับบุคลากรสาธารณสุข	(ร่าง) แนวทางการคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็ง และมะเร็งช่องปากฯ	80	เริ่มมีการดำเนินงานในพื้นที่
3.2 การประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดทำระบบการบันทึกและรายงานการคัดกรอง	ระบบการบันทึก และรายงานการคัดกรอง ที่เชื่อมต่อกับระบบข้อมูลกลางกระทรวงสาธารณสุข	ทบทวนรหัสข้อมูล และจัดทำข้อเสนอ กย.ส.บ.ในการลงข้อมูล ในระบบรายงานที่เกี่ยวข้อง และออกข้อมูลต่อไป	60	มีการดำเนินการคัดกรองแต่ปรากฏข้อมูลในระบบรายงานน้อยอยู่
4. การพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชน ชมรม เพื่อการดูแลช่องปากด้วยตนเอง	outputข้อ 2 : การดูแลตนเองโดยชมรม เครือข่ายภาคประชาชน			ผลการดำเนินงาน ตามขั้นตอนกิจกรรม

กิจกรรมสำคัญ	เป้าหมายกิจกรรม			ผลการดำเนินงาน
	เป้าหมาย	ผล	ร้อยละ ความสำเร็จ	
ขั้นตอนการดำเนินงาน 4.1 การสนับสนุนการจัด กิจกรรม/นวัตกรรม เพื่อการ ดูแลช่องปากด้วยตนเอง โดย ชมรมผู้สูงอายุ(คอ.ดำเนินการ ตามเป้าหมายแต่ละแห่ง)	ชมรมผู้สูงอายุ มีการจัด กิจกรรม /นวัตกรรม เพื่อการ ดูแลช่องปากด้วยตนเอง สำหรับสมาชิก 7,000 ชมรม	จำนวนชมรมที่มีกิจกรรม สุขภาพช่องปาก 6,529 ชมรม (สะสม)	93.27	จำนวนชมรมที่มีกิจกรรม สุขภาพช่องปาก 6,529 ชมรม(สะสม) รายงานผ่าน เว็บไซต์พื้นเทียบมา
4.2 การประชุมแลกเปลี่ยน เรียนรู้และถอดบทเรียนต้นแบบ ผู้สูงอายุสุขภาพ/สุขภาพช่อง ปากดี 17-18 ต.ค.62	ข้อมูลการดูแลตนเองของ ผู้สูงอายุต้นแบบ 80/90 ปี	ข้อมูลการดูแลตนเอง ของ ผู้สูงอายุต้นแบบ	100	เผยแพร่ทางเว็บไซต์ และการ มอบเกียรติบัตรเพื่อเผยแพร่ เกียรติคุณ
4.3 การประชุมเพื่อพัฒนา เกณฑ์ชมรมผู้สูงอายุคุณภาพ ด้านการส่งเสริมสุขภาพช่อง ปาก (ร่วมกับ cluster กลุ่ม สูงอายุ) 18 มิ.ย.63	พัฒนาเกณฑ์การประเมิน ชมรมผู้สูงอายุคุณภาพ ด้าน สุขภาพ เพื่อส่งเสริมและ ผลักดันให้ชมรมผู้สูงอายุมี กิจกรรมดำเนินงานที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมและสุขภาพของ ผู้สูงอายุ	(ร่าง) เกณฑ์การประเมิน ชมรมผู้สูงอายุคุณภาพ ด้าน สุขภาพ	50	บูรณาการจัดทำ (ร่าง) เกณฑ์ ประเมินชมรมผู้สูงอายุ คุณภาพด้านสุขภาพ ซึ่งจะ สอบถามความเห็นจากผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ทดสอบใน พื้นที่นำร่อง ร่วมกับพัฒนา platform เพื่อเชื่อมต่อข้อมูล ก่อนขยายผลต่อไป
5. การพัฒนาช่องทาง สื่อสารข้อมูลการดูแล สุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ออนไลน์	outputข้อ 2 :การดูแล ตนเอง โดยพัฒนาช่องทาง สื่อสารข้อมูลด้านทันต สุขภาพแก่ผู้สูงอายุออนไลน์ 2 ช่องทาง คือ Facebook และ Line@			
5.1 การประชุมเพื่อจัดทำ แผนการสื่อสารข้อมูลการดูแล สุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ ออนไลน์ 11 พ.ย.62	แผนการดำเนินงานสื่อสาร ข้อมูลผ่านระบบออนไลน์	แผนการดำเนินงานสื่อสาร ข้อมูลผ่านระบบออนไลน์	100	จัดทำแผน/มีคณะทำงาน การสื่อสารข้อมูลการดูแล สุขภาพช่องปากผู้สูงอายุผ่าน ช่องทางออนไลน์ Facebook และ Line@
5.2 การประชุมเพื่อจัดทำแนว ทางการพัฒนาช่องทาง สื่อสารข้อมูลการดูแลสุขภาพ ช่องปากผู้สูงอายุออนไลน์ 9 ธ.ค.62	แนวทางการดำเนินงาน Facebook และ Line@ พินยงดี	แนวทางการดำเนินงาน Facebook และ Line@ พินยงดี	100	จัดทำแนวทางการพัฒนาช่อง ทางการสื่อสารข้อมูลการ ดูแลสุขภาพช่องปากผสอ. ออนไลน์
5.3 จัดจ้างผลิตสื่อและบริหาร จัดการช่องทางสื่อสาร ออนไลน์	- ผลิตสื่อภาพนิ่ง คลิปวิดีโอเรื่อง การดูแลสุขภาพช่องปาก ครอบคลุมประเด็นปัญหาสุขภาพ ช่องปากผู้สูงอายุตามที่กำหนด - ตอบคำถามและจัดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม	ผลิตสื่อ ตอบคำถาม และจัด กิจกรรมบนช่องทาง Facebook และ Line@ พิน ยงดี ตามแผน/แนวทางการ ดำเนินงาน	60	มีการผลิตสื่อ และบริหาร จัดการช่องทางสื่อสาร ออนไลน์ ตามแผน/แนว ทางการดำเนินงานที่กำหนด
5.4 ติดตาม กำกับ ดำเนินการและเก็บข้อมูลการ เข้าถึงสื่อ	ข้อมูลการเข้าถึงสื่อของ ผู้สูงอายุ	กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงช่องทาง การสื่อสารเพิ่มขึ้นตาม ระยะเวลา		กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงช่องทาง การสื่อสารข้อมูลการดูแล สุขภาพช่องปากผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น มี การสื่อสารแบบ 2 ทาง และ ประเมินการรับรู้ผ่านกิจกรรม

4. ผลลัพธ์การดำเนินงานตามตัวชี้วัดโครงการสำคัญของ Cluster

ชื่อตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน		
	จำนวนทั้งหมด (เป้าหมาย)	จำนวนที่ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ/อัตรา
ตัวชี้วัดตามแผนยุทธศาสตร์ (Lagging Indicator)			
ผู้สูงอายุที่มีฟันใช้งานอย่างน้อย 20 ซี่ หรือ 4 คู่สบฟันหลัง (ผสอ.ได้รับการตรวจ 2,310,553 คน)	ร้อยละ 62		67.88
ตัวชี้วัดย่อย (Leading Indicator)			
1. ผู้สูงอายุ และ ก่อนสูงอายุ (40-59ปี) เข้าถึงบริการ/นวัตกรรม การดูแลช่องปากแบบผสมผสาน ใน 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1.1 ลดการสูญเสียฟัน : เข้าถึงการใช้ฟลูออไรด์เข้มข้นสูง เพื่อการป้องกัน สำหรับผู้ที่เสี่ยงฟันผุ/รากฟันผุ 1.2 มะเร็งช่องปาก : เข้าถึงการคัดกรองและการดูแลจนครบวงจรในกรณีที่พบรอยโรค 1.3 ภาวะน้ำลายแห้ง : กลุ่มติดบ้าน ติดเตียงได้รับการประเมินและดูแลทางทันตกรรม	400,000 คน	265,061 คน โดย 1.1 ได้รับฟลูออไรด์เข้มข้นสูง 206,412 คน 1.2 เข้าถึงการคัดกรองมะเร็งช่องปาก และดูแลครบวงจร 645 คน 1.3 กลุ่มติดบ้าน ติดเตียง ได้รับการประเมิน/ดูแล 58,004 คน	66.27
2. จำนวนเครือข่ายภาคประชาชน ชมรม ที่มีกิจกรรม/นวัตกรรมเพื่อการดูแลช่องปากด้วยตนเอง	7,000 ชมรม	6,536 ชมรม	93.37
3. มีระบบการดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มเป้าหมาย (ผู้สูงอายุ/ก่อนสูงอายุ) ที่เชื่อมโยงภาคประชาชน กับระบบบริการทุกระดับ (ปฐมภูมิ ทุติยภูมิ ตติยภูมิ) ใน 3 ประเด็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ การสูญเสียฟัน มะเร็งช่องปาก และภาวะน้ำลายแห้งในกลุ่มติดบ้านติดเตียง (ข้อมูลเชิงคุณภาพ)	1 ระบบ ในประเด็นมะเร็งช่องปาก	อยู่ในขั้นตอนมีการพัฒนาระบบการดูแลให้ครบวงจรและขยายพื้นที่	

ที่มา ข้อมูลจาก HDC และ เว็บไซต์ฟันเทียมพระราชทาน วันที่ 25 มิถุนายน 2563

5. ปัญหา/อุปสรรค

- การเข้าถึงบริการ ถึงแม้สถานการณ์ COVID-19 ภายในประเทศจะดีขึ้น แต่การให้บริการทันตกรรมยังมีข้อจำกัด เนื่องจากการปรับปรุงสถานที่ ให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการติดเชื้อ และการจัดระบบให้บริการแนวใหม่ อาจส่งผลให้การเข้าถึงบริการลดลง

- อสม./ผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ยังไม่มีแนวทาง/ความรู้ในการดูแลช่องปากผู้สูงอายุในสถานการณ์โรคระบาด

- การจัดกิจกรรมและการรวมกลุ่มในชมรมผู้สูงอายุ ถูกจำกัดในช่วงที่มีการแพร่ระบาด และกิจกรรมเดิมยังไม่มี ข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพชัดเจน

6. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหา

● จากข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการ /ข้อจำกัดการทำงานของอสม./ผู้ดูแล

- ควรเน้นมาตรการส่งเสริมป้องกัน โดยการพัฒนาเครื่องมือ เกณฑ์ประเมิน คัดกรอง องค์กรความรู้ ให้ผู้สูงอายุหรือผู้ดูแลสามารถประเมินความเสี่ยงและดูแลช่องปากผู้สูงอายุเบื้องต้นด้วยตนเอง รวมทั้งการประเมินเพื่อตัดสินใจเข้ารับบริการ ผ่านช่องทาง/เทคโนโลยี platform

- จัดทำคู่มือ/คลิปวิดีโอ แนวทางการดูแลช่องปากผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ในสถานการณ์โรคระบาด สำหรับ อสม./ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

● จากข้อจำกัดในการรวมกลุ่มในชมรมผู้สูงอายุ

- ควรมีแนวปฏิบัติเพื่อการควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ เมื่อมีกิจกรรมรวมกลุ่มใหม่ การปรับรูปแบบกิจกรรมเพื่อลดการสัมผัสใกล้ชิด

- บูรณาการร่วมกับสำนักอนามัยผู้สูงอายุในการพัฒนาและผลักดันการประเมินคัดกรองสุขภาพด้วยตนเองเบื้องต้น เนื้อหาการดูแลสุขภาพ ผ่านการใช้แอปพลิเคชัน/สมุดบันทึกสุขภาพผู้สูงอายุ(เล่มสีฟ้า) ของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

7. ปัจจัยความสำเร็จ

- การสื่อสารสาธารณะ จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ก่อกระแส ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยตนเองเบื้องต้น เนื่องจากการรับบริการทันตกรรมมีข้อจำกัดในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด

- การสนับสนุนข้อมูลวิชาการ แนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์โรคโควิด ภาคส่วนต่างๆ ให้การสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันแก่ทันตบุคลากรในการให้บริการทันตกรรม เช่น หน้ากาก N95, ชุด PPE ทำให้ยังคงจัดบริการในกลุ่มที่มีอาการฉุกเฉิน เร่งด่วนได้ ในช่วงที่มีการแพร่ระบาด

- แสวงหาช่องทางการบูรณาการในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกระดับ คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มุ่งสู่ผลลัพธ์สุขภาพผู้สูงอายุ

8. ผู้รายงาน :

ชื่อ – นามสกุล : ทพญ.วารางคณา เวชวิธี

โทรศัพท์ : 025904116

E-mail : warangkana.v@anamai.mail.go.th

ส่งให้สำนักอนามัยผู้สูงอายุ ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : 02Group.anamai@gmail.com